Иван Вазов - "Апостолът в премеждие"

Публикувано от **mOn** на **03.05.2010**

Иван Вазов - "Апостолът в премеждие"

Образът на Левски - символ на самообладание и мъжество
/анализ/

Иван Вазов посвещава много от творбите си на героите, борили се за Освобождението на България. Сред тях е и една от най-светлите личности в българската история - Васил Левски, Апостолът на свободата. Неговият незабравим образ писателят възвеличава в първата ода от цикъла „Епопея на забравените" - „Левски", в разказите „Чистият път", „Из кривините", „Апостолът в премеждие" и в повестта „Немили-недраги". В тези творби героят е увековечен като олицетворение на мъжество, дързост и самообладание. Разкрити са неговата изключителна смелост и решителност за постигането на висшия идеал -освобождението на родината.

Разказът „Апостолът в премеждие" пресъздава една действителна случка от живота на Васил Левски, която макар и съвсем обикновена, ежедневна, разкрива изключителните качества на тази героична личност. Действието в творбата се развива в София през 1871 г., „през един хубав юнски ден". Достоверността на събитията, така характерна за реалистичния подход на Вазов, засилва внушението на творческия му замисъл. Това са години, в които вече е назряла идеята за организирано националноосвободително движение. Българският народ се стреми към освобождаване от османско владичество. Васил Левски е вече известен със своята революционна дейност - създаване на комитети и пробуждане на народните маси. Затова и „софийската полиция, предизвестена телеграфически от пловдивската" за неговата поява в града, засилва своето присъствие и го издирва: „Рояци заптиета бяха пуснати за него." Едно от тези заптиета е Али чауш: „ чернокож, брадат, с грубо и подпухнало лице". Неговата портретна характеристика създава впечатление за грозота и жестокост, предизвиква страх и отвращение. Не е случайна и символиката на преобладаващия черен цвят при описанието на външния му вид. Тя засилва представата за злото, което е способен да причини. На него контрастира образът на Левски, от който сякаш се излъчва светлина: „рус, синеок". Русата коса, сивите очи, слабата фигура предизвикват симпатия. Този опасен според турците мъж е настойчиво издирван. Те обикалят

мегдана, хана, кръчмата, вглеждат се внимателно във всеки българин, който отговаря на това описание.

Преди да въведе Левски в атмосферата на Илчовото кафене, Вазов разкрива пред читателя, че „неустрашимият апостол" е дошъл от Пловдив. Той извършва своята дейност - създаването на комитети, „под предлог, че е търговец на вълна". Не подозира опасността, която го грози, и не знае, че го издирват. Пряката авторова характеристика създава представата за качествата на Левски - не само изключително смел и съобразителен, но и способен да запазва самообладание в трудни моменти и да преодолява различните изпитания, които му поднася животът на революционер: „... винаги дързък и безстрашлив до безразсъдство, убеден в кекавостта на турската полиция, самоуверен, може би верующ в звездата си, тъй като досега безброй пъти беше се изтървал из ноктите на враговете си..." Най-ярко обаче Вазов разкрива необикновеното в характера на героя си, като го поставя в изпълнена с драматизъм и напрежение ситуация, в която го противопоставя на Али чауш - „най-живият и съобразителният" от заптиетата. Действието в разказа се разгръща в Илчовото кафене, в което влиза заптието. С неговата поява и въпросите му за Левски, чиято външност описва, напрежението нараства. Приятелят на - Христо Ковачев, който е в кафенето, както и чиракът, който бръсне Апостола, не могат да скрият своето притеснение за съдбата на Дякона. Писателят улавя и точно предава тяхното психическо състояние: „Ръката на чирака затрепера, бръсначът се затресе в нея, като че иска да падне. Лицето му прежълтя от страх!" Не по-малко изплашен за живота на Левски е и неговият приятел. Неговото лице е „побледняло и развалено", той е замаян и „мънка", когато отговаря на въпросите на Али чауш. Единствен Левски успява да запази самообладание. Той е смел и хладнокръвен: „Лицето на Левски, което се отражаваше в огледалото, остаяше тихо и спокойно. Нито една жила не трепна по него, нито едно вълнение не пропълпли поледената му физиономия." Паниката, обзела другите, е непозната и противопоказна за неговата рискована дейност. Чрез контраста в реакциите и в поведението на своите персонажи Вазов засилва внушението за изключителната личност на Апостола. Изразителните епитети, използвани при портретното му описание: „ледената" (физиономия) и „извънчовешко" (самообладание), подчертават силата на характера му, стоицизма и дързостта му. Съзнавайки, че срещата с турското заптие може да му коства живота и да осуети заветната му мечта -освобождението на отечеството, Левски проявява обичайната си смелост, ловкост на ума и хладнокръвие. „ Той изгълчава" строго момчето, което от уплаха може да го пореже, докато го бръсне: „Момче, дръж хубаво бръснача, че ще ме порежеш!" Естественото поведение, спокойствието и самообладанието не само спасяват живота на Левски, но помагат и на приятеля му Ковачев да се съвземе и да си спомни, че Али чауш - „имаше една малка слабост: пиеше." Той го почерпва и се опитва да го заговори. Въпреки че е едно от най-добрите заптиета, той също има своите слабости. Не успява да разпознае в Левски издирвания от турската полиция революционер. В кулминационния момент от разказа, когато вече трябва да си тръгне обръснат, Левски е не само смел, но и съвсем съзнателно демонстрира спокойствие: „ вместо да се изсули тихичко, обърна се с лице право към турчина, изтърси се и взе да плаща на момчето." В този момент Али чауш се обръща и погледите им се срещат: „ Сивите, ясни и спокойни очи на Апостола се срещнаха с Алиовите. "Спокойствие и увереност излъчва погледът на Левски. Двамата дори си разменят

реплики, като Али чауш го поздравява „с едно небрежно, широко темане". Напрежението е огромно, страхът отново обхваща присъстващите. Но именно премерените действия, а не суетенето или бягството, помагат на мъжествения и хладнокръвен герой да спаси живота си.

В следващия момент от разказа, вече преоблечен като дрипав шоп, който продава въглища, Левски успява необезпокояван да се движи по улиците. Срещайки приятеля си Ковачев и разкривайки се пред него, той отново го кара да се притесни и изплаши за живота му. Съобразителен и решителен, Левски многократно успява да се измъкне от турските потери и да ги надхитри. Вазов акцентира върху победата на духовната сила над физическата, на непреходните идеали над жестокостта и потисничеството. Силата на убежденията, отговорността пред народа и идеалът за свобода ръководят и вдъхват увереност и издръжливост на Левски, правят го смел, дързък и самоотвержен. Използвайки портретното описание, както и пряката характеристика на героя, писателят изгражда един пълнокръвен и запомнящ се образ. Васил Левски остава като символ на героизма, дързостта и самообладанието, герой, посветил живота и делото си на висшата идея -освобождението на родината. Представата за него е жива в сърцето на всеки българин -реална и легендарна, достойна за народен водач, с който България винаги може да се гордее.

Powered by
Bukvar.bg
© 2010-2024